

УДК 34(477):94

DOI <https://doi.org/10.32782/2311-8040/2024-1-24>**Церковник Степан Іванович,**

кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник
відділу організації наукової роботи,
Львівський державний університет внутрішніх справ,
вулиця Городоцька, 26, Львів, 79000, Україна
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2293-1880>

ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ ВИМІР ТА СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК ОСВІТНЬОГО ЖІНОЧОГО РУХУ В УКРАЇНІ

Жіночий рух та освіта в Україні мають вирішальне значення для забезпечення гендерної рівності та розвитку суспільства. Стаття присвячена аналізу історичного, правового аспекту та сучасному розвитку жіночого руху в Україні. Історичний аспект розглядає роль жіночого руху у формуванні жіночої ідентичності та боротьбі за рівність. Від початку XX століття жінки активно виступали за свої права, включаючи доступ до освіти та можливість професійного розвитку. Зроблено огляд ключових подій та особистостей, які вплинули на розвиток жіночого руху в Україні. Правовий аспект аналізує законодавство, що визначає права та можливості жінок у сфері освіти. Розглядаються конституційні норми, закони та міжнародні конвенції, спрямовані на забезпечення гендерної рівності у системі освіти та протидію дискримінації. Аналізуються досягнення та проблеми, пов'язані з правовим захистом жінок у сфері освіти. Сучасний розвиток жіночого руху та освіти в Україні розглядається через призму сучасних ініціатив та проектів, спрямованих на підтримку жінок у сфері освіти, їх лідерського потенціалу та розширення можливостей. Аналізуються сучасні виклики, з якими стикаються жінки, такі як гендерні стереотипи, нерівність у платі за працю та обмежені можливості професійного зростання. Підкреслюється важливість сприяння активній участі жінок у прийнятті рішень у сфері освіти та формуванні політик, спрямованих на забезпечення гендерної рівності. Ключовою метою статті є розкриття історичного, правового та сучасного аспектів жіночого руху та освіти в Україні. Аналізуючи минуле, ми розуміємо складності та досягнення, які дали поштовх до розвитку жіночого руху. Вивчаючи правовий контекст, ми розглядаємо законодавчі засади та виклики, що впливають на рівність у сфері освіти. Підкреслюючи сучасний розвиток, ми акцентуємо увагу на ініціативах та проектах, спрямованих на підтримку жінок у сфері освіти та розвитку їх лідерського потенціалу.

Ключові слова: жіночий рух, освіта, історичний аспект, правовий аспект, гендерна рівність, рівні можливості, жіночі права, гендерна дискримінація.

Tserkovnyk Stepan. Historical and legal dimension and current development of the women's educational movement in Ukraine

Women's movement and education in Ukraine play a crucial role in ensuring gender equality and societal development. This article is dedicated to analyzing the historical and legal aspects, as well as the contemporary development of the women's movement in Ukraine. The historical aspect examines the role of the women's movement in shaping women's identity and advocating for equality. Since the beginning of the 20th century, women have actively fought for their rights, including access to education and professional development. An overview of key events and influential figures that have shaped the development of the women's movement in Ukraine is provided. The legal aspect focuses on analyzing legislation that defines the rights and opportunities for women in the field of education. Constitutional norms, laws, and international conventions aimed at ensuring gender equality in the education system and combating discrimination are discussed. The achievements and challenges related to legal protection of women in the field of education are examined. The contemporary development of the women's movement and education in Ukraine is viewed through the lens of modern initiatives and projects aimed at supporting women in education, enhancing their leadership potential, and expanding opportunities. The analysis also addresses current challenges faced by women, such as gender stereotypes, pay inequality, and limited opportunities for professional growth. Emphasis is placed on the importance of facilitating active participation of women in decision-making processes in the field of education and shaping policies that promote gender equality. The key objective of this article is to explore the historical, legal, and contemporary aspects of the women's movement and education in Ukraine.

By examining the past, we gain insights into the complexities and achievements that have propelled the women's movement forward. Through studying the legal context, we delve into the legislative foundations and challenges impacting equality in education. Highlighting contemporary developments, we focus on initiatives and projects aimed at supporting women in education and fostering their leadership potential.

Key words: *women's movement, education, historical aspect, legal aspect, gender equality, equal opportunities, women's rights, gender discrimination.*

Постановка проблеми. ХХ століття принесло значні зміни у ролі жінок в суспільстві, що супроводжувалося радикальними перетвореннями їхнього соціального та правового статусу. Глобальні проблеми, такі як положення жінок, отримали визнання від світової громадськості, зокрема Організації Об'єднаних Націй та Міжнародної організації праці. Ступінь демократичності та цивілізованості суспільства визначається і, в значній мірі, відображається в ставленні до жінок та їхніх прав. Нерівність між чоловіками та жінками вважається одним з найдавніших видів нерівності. Навіть у сучасному світі статус жінки нерідко супроводжується обмеженнями у порівнянні з чоловіками в різних сферах соціального життя, включаючи трудову діяльність, володіння майном та доходами. Демократичне суспільство є ідеалом для багатьох людей, але навіть тут жінки можуть стикатися з недостатнім визнанням їх інтелектуальних та професійних здібностей. Іноді їхні таланти та можливості неоцінені належним чином, незважаючи на прогрес у досягненні рівності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Наукове дослідження проблеми жіночого руху та освіти в Україні було здійснено великою кількістю дослідників та вчених. Вагомий внесок у розуміння цієї проблематики внесли такі вчені: Чернета О., яка досліджувала роль жінок у суспільстві та освітній сфері і відзначила внесок жінок у політику, науку, бізнес та культуру України; Краснощок О., яка провела дослідження на тему «Гендерна рівність у системі освіти в Україні», де відзначила важливість створення рівних можливостей для жінок у сфері освіти. Її дослідження підтвердило, що рівний доступ до якісної освіти є ключовим фактором для розвитку жінок і суспільства загалом. Руснак Лариса зосереджується на дослідженнях з гендерної рівності та жіночого руху в Україні і вказує на проблеми,

такі як стереотипи, дискримінація та нерівні умови для жінок у навчанні та професійному зростанні. Коваленко Ірина та Малиновська Оксана, які у своїх роботах відзначають, що ефективна державна політика є ключовою для подальшого розвитку жіночого руху та забезпечення рівних можливостей для всіх, а також вказують на необхідність включення гендерних аспектів у навчальні програми та проведення педагогічних тренінгів для усвідомлення гендерних нерівностей і просування рівноправного суспільства.

Мета статті полягає в глибокому аналізі теоретичних та практичних проблем, що стосуються конституційно-правового статусу жінок, з фокусом на його розвитку та формулюванні рекомендацій для поліпшення чинного законодавства України в сфері державної політики щодо жінок, враховуючи зміни в суспільно-політичних, економічних та інших сферах.

Виклад основного матеріалу. Проблема гендерної нерівності є широко поширеною проблемою у світі, і на жаль, вона також існує в Україні. В історичному контексті жінки були обмежені в соціальному та громадському житті, обмежені роллю в домашньому господарстві та сім'ї, що зробило будь-яку іншу діяльність майже недоступною для них. Проблема нерівності у суспільстві є складною і багатогранною. Вона проявляється у різних сферах, включаючи освіту, де жінки стикаються з викликами та обмеженнями, що перешкоджає їхньому повному професійному та особистому розвитку.

На українському ринку праці спостерігається значна різниця в умовах, і особливістю є наявність дискримінації жінок. Сектори, що зайняті переважно чоловічою робочою силою, мають найвищу оплату праці, тому рівень доходів чоловіків перевищує рівень доходів жінок. Головною причиною гендерної

нерівності в оплаті праці є розподіл галузей і регіонів на «чоловічі» і «жіночі», з перевагою перших [9].

Жінки мають обмежений доступ до високооплачуваних секторів і професій, які переважно займають чоловіки. Внаслідок цього, жінки часто змушені приймати низькооплачувану роботу, що приводить до нерівності у рівні доходів. Такий розподіл галузей веде до дискримінації жінок у сфері праці та перешкоджає досягненню гендерної рівності. Це стало однією з передумов формування гендерної політики.

У 1980-х роках ХХ століття міжнародний рух за права жінок переходить на новий етап розвитку, оскільки міжнародна спільнота вперше в історії визнає необхідність захисту прав жінок як «важливе завдання». Радянський Союз, серед інших держав, прийняв участь у визнанні жіночого руху, ратифікувавши у 1979 році Конвенцію ООН «Про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок» [5, с. 136–150]. Ратифікація цієї конвенції Радянським Союзом підтвердила його зобов'язання виконувати принципи, закріплені в ній, що стосуються гендерної рівності. Це включало заходи для запобігання будь-якій формі дискримінації, гарантування однакових можливостей для жінок у всіх сферах життя, включаючи освіту, працю, політичну участь. Ратифікація Конвенції ООН відображала підтримку жіночого руху і визнання важливості боротьби за рівність та права жінок. Цей крок поклав підвалини для подальших зусиль у вдосконаленні статусу жінок та забезпеченні гендерної рівності.

З початку 1990-х років український жіночий рух почав своє організаційне становлення та ідейне формування, що завершився після проголошення незалежності України у 1991 році. У цей період було сформовано жіночі організації, які виникли перед проголошенням незалежності та в перші роки формування нової держави. Усвідомленням народом України власної національно-культурної ідентичності набуло важливого значення для розвитку та утвердження молодшої самостійної держави. Жіночі організації цього періоду відрізнялися

своєю ідейною спрямованістю та прагненням до самореалізації. Під впливом національно-визвольних ідей, їх основним завданням стала побудова незалежної України та відродження українських звичаїв і традицій. Жіночі організації активно залучалися до національно-патріотичного руху, брали участь у діях громадськості та політичних процесах з метою підтримки національної ідеї та будівництва нової держави [4, с. 91–92].

Цей період став важливим етапом в розвитку жіночого руху в Україні, коли жінки активно долучилися до створення нової свідомості та зміни суспільства. Вони виступали за відсутність гендерної нерівності жінок, підтримували освітні та культурні ініціативи, сприяли відродженню української культури та самосвідомості. Жіночі організації цього періоду стали справжніми проривниками у визнанні голосу та ролі жінок у будівництві суспільства.

Найвизначнішими організаціями цього періоду були Міжнародна організація «Жіноча громада», Спілка жінок України, Всеукраїнське жіноче товариство імені Олени Теліги, які визначили політику та конкретні завдання жіночого руху в умовах активізації боротьби за проголошення незалежності України [4, с. 93–95]. «Жіноча громада» спрямована на підтримку жіночих прав, забезпечення рівних прав та розвиток жіночої ідентичності. Організація активно працювала над самоствердженням жінок та самореалізацією. «Жіноча громада» розвивала мережу жіночих груп та організовувала різноманітні заходи, спрямовані на підвищення освіти, правову підтримку та соціальну інтеграцію жінок у суспільство.

Спілка жінок України є національною громадською організацією, метою якої є захист прав жінок, підтримка їхньої участі в політичному, економічному та соціальному житті країни. Організація сприяє формуванню гендерної рівності, бореться з дискримінацією та насильством щодо жінок, пропагує гендерну освіту та усвідомлення жіночих прав. Спілка жінок України також співпрацює з міжнародними організаціями та здійснює лобіювання національних та міжнародних жіночих правових норм.

Всеукраїнське жіноче товариство імені Олени Теліги (ВЖТОТ) є визначним жіночим об'єднанням в Україні. Організація була заснована в 1990 році з метою захисту та підтримки жіночих прав. ВЖТОТ пропагує гендерну рівність, жіноче лідерство та активну участь жінок у суспільному та політичному житті. Організація займається освітніми програмами, проводить тренінги, семінари та конференції для підвищення свідомості жінок та їхньої активної участі у різних сферах суспільства.

У діяльності жіночих організацій спостерігаються дві основні тенденції. Перша тенденція, відома як традиційна, пов'язана з активною роллю жінок у відновленні національних звичаїв, збереженні національної мови, моралі та освіти. Вона використовує поняття «берегиня», яке має історичні коріння в українській культурі. Однак, через загальну патріархальну свідомість, обмежені знання про історію України та особливості жіночого руху, поняття «берегиня» звужується до ролі жінки виключно як домогосподарки. Це призводить до песимістичних прогнозів щодо майбутнього жінок у політичній та інших сферах українського суспільства [3, с. 240]. Однак, важливо зазначити, що не всі жіночі організації підтримують цю традиційну тенденцію. Деякі організації прагнуть змінити цей стереотип і пропагують активну участь жінок у політиці, громадському житті та інших сферах. Вони сприяють розширенню ролі жінок, надають освітні та підтримуючі програми, підкреслюючи важливість їхнього внеску у розвиток України. Ці організації активно працюють над підвищенням усвідомлення гендерної рівності, боротьбою зі стереотипами та дискримінацією, і сприяють формуванню нової жіночої ідентичності, яка базується на активному участі у суспільстві та прийнятті рішень.

Також під час незалежності України були створені такі політичні партії:

- «Жінки України» [2, с. 31–45];
- «Всеукраїнська партія жіночих ініціатив» [6, с. 4];
- «Жіноча народна партія»;

– «Солідарність жінок України» [7, с. 15; 8, с. 11].

Усі ці партії та жіночі організації мали спільну мету та завдання. Вони пропагували активну участь жінок у будівництві нової демократичної держави, виходження України з економічної кризи та припинення всіх форм дискримінації жінок. Ці організації ставили перед собою завдання підвищення усвідомлення жінками їх прав, забезпечення захисту материнства і дитинства, а також виховання нового покоління української молоді, яке здатне будувати нову правову та демократичну державу.

XXI століття є періодом, коли боротьба за права жінок набуває нових особливостей та викликів, які були зумовлено:

– Глобальною свідомістю. Завдяки зростанню доступу до інформації та комунікаційних технологій, жінки всесвітньо мають більшу можливість ознайомитись зі справами інших жінок та приєднатися до міжнародних рухів за права жінок.

– Роллю лідерства. Жінки стають все більш представленими у політиці, діловому світі, наукових галузях та громадському житті. Вони займають посади керівників і впливають на формування політик і законодавства.

– Активна молодь. Молоді жінки грають важливу роль у боротьбі за права жінок. Вони виступають як активні агенти змін, мобілізуються через соціальні медіа та організують протести й акції.

– Міжнародне співробітництво. Жіночі рухи здійснюють активну співпрацю на міжнародному рівні, обмінюючись досвідом, знаннями та стратегіями. Це дозволяє їм зміцнювати свої позиції та впливати на політичні та правові процеси.

– Виклики та протиріччя. Незважаючи на досягнення, боротьба за права жінок стикається зі складнощами, такими як гендерні стереотипи, насильство щодо жінок, нерівна оплата праці та обмежені можливості в професійному розвитку.

Ці характеристики XXI століття відображають активність та наполегливість жіночого руху в боротьбі за рівність та захист прав

жінок. Попри виклики, прогрес досягається завдяки спільним зусиллям та розумінню важливості гендерної рівності для суспільного розвитку.

В ХХІ столітті жіночий рух в Україні виявляється у широкому спектрі активностей, спрямованих на досягнення гендерної рівності, захист прав жінок та посилення їхньої участі в суспільному, політичному та економічному житті. Український жіночий рух активно працює над забезпеченням рівних можливостей для жінок та чоловіків у всіх сферах життя. Це охоплює питання трудових прав, доступу до освіти, охорони здоров'я, політичного представництва та економічного розвитку. Організації жіночого руху працюють над просуванням жінок на лідерські посади, створенням мереж підтримки та наданням освітніх та професійних можливостей. Жіночі організації та активістки грають важливу роль у проведенні масових акцій та протестних рухів. Наприклад, українські жінки брали активну участь у Євромайдані 2013–2014 років та подальших суспільних змінах. Організації та активістки зосереджують свою діяльність на боротьбі за права жінок, включаючи боротьбу проти насильства, сексуального домагання та домашнього насильства. Вони сприяють освіті, консультуванню та підтримці жертв насильства. Жінки активно займаються політичною діяльністю та прагнуть до більшого представництва жінок у політичних структурах. Вони працюють над забезпеченням рівних можливостей для жінок у прийнятті рішень та формуванні політики.

В ХХІ столітті жінки в Україні активно розвивають підприємництво та економічну самостійність. Вони створюють свої бізнеси, співпрацюють у жіночих мережах та сприяють економічному розвитку. Жінки в Україні також відіграють важливу роль у соціальній та культурній сферах. Вони активно займаються благодійною діяльністю, культурними проектами та просувають різноманітні соціальні ініціативи.

Сучасний жіночий рух в Україні охоплює широке коло організацій та ініціатив, спря-

мованих на забезпечення гендерної рівності, захист прав жінок та підвищення їхньої участі в суспільному, політичному та економічному житті.

Однією з найвідоміших організацій, які діють в рамках жіночого руху в Україні є жіноча організація «Феміда». Феміда – це мережа жіночих організацій, що працює над захистом прав жінок та боротьбою з насильством. Вони забезпечують правову підтримку, консультування та психологічну допомогу жертвам насильства, а також займаються популяризацією гендерної рівності.

Жіночий правозахисний центр «Ла Страда-Україна» [12]. Центр працює над захистом прав жінок, боротьбою з гендерною дискримінацією та насильством. Вони надають правову допомогу, проводять тренінги, семінари та інші освітні заходи щодо прав жінок.

Жіночий форум «Україна» є платформою для об'єднання жіночих організацій, активісток та експертів з різних сфер [13]. Вони проводять конференції, тренінги та круглі столи, спрямовані на підтримку жінок, розвиток лідерства та обмін досвідом.

Громадська організація «Феміністична Майстерня Львів» [11], спрямована на підтримку жінок та гендерної рівності через проведення досліджень, освітніх заходів та кампаній. Вони працюють над виявленням гендерних стереотипів, насильства.

Жіночий політичний клуб «Зоряні віяння» є платформою для обговорення політичних питань, розвитку лідерства жінок та їхньої участі у прийнятті рішень. Вони організують семінари, тренінги та дискусійні заходи для підвищення політичної грамотності жінок.

Ці організації та ініціативи активно працюють над підтримкою жінок, захистом їхніх прав та просуванням гендерної рівності. Вони займаються правовою підтримкою, освітніми заходами, проведенням досліджень, просуванням жіночих лідерських ролей та залученням участі жінок у прийнятті рішень. В їхніх програмах і проектах акцентується на потребах та викликах, з якими стикаються жінки в Україні, зокрема гендерні стереотипи, насильство та нерівність на ринку праці.

Гендерна нерівність спостерігалась і у галузі освіти (табл. 1). Враховуючи складність проблеми гендерної нерівності в освіті, важливо впроваджувати політики та ініціативи, спрямовані на розширення можливостей та створення сприятливих умов для освіти жінок, а також на пошук шляхів покращення гендерного рівняння в освітніх процесах та просторі.

Упродовж 20-х та 30-х років минулого століття українські жінки мали обмежений доступ до вищої освіти. За великої кількості жіночих шкіл, які надавали освіту підготовки

для сімейного життя та домашньої роботи, вищі освітні заклади забороняли жінкам навчатися в таких спеціальностях, які вважалися традиційно чоловічими.

У другій половині 20 століття ситуація почала змінюватися. З'явилися перші жіночі університети та активніше відкривалися двері для жінок у вищі освітні заклади. Таким чином, з'явилися такі жіночі університети:

– Київський жіночий політехнічний інститут (зараз Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського") – заснований у 1960 році, був одним з перших жіночих політехнічних інститутів у Східній Європі. Він спеціалізувався на навчанні жінок у технічних галузях.

– Львівський державний університет імені Івана Франка (відомий також як Львівський жіночий університет) – заснований у 1940 році. Цей університет був призначений для жінок та спеціалізувався на гуманітарних науках, соціології, праві та педагогіці.

– Жіночий педагогічний інститут у Харкові (зараз Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди) – заснований у 1947 році. Цей інститут надавав освіту в галузі педагогіки, мовознавства, літератури та інших гуманітарних наук для жінок.

– Одеський жіночий медичний інститут (зараз Одеський національний медичний університет) – заснований у 1900 році. Цей інститут спеціалізувався на медичній освіті для жінок.

Ці університети створювалися з метою забезпечити жінкам можливість отримати вищу освіту, проте жінки часто зустрічалися з гендерними стереотипами та обмеженнями у виборі професій, особливо в технічних та наукових галузях. У сучасному ХХІ столітті досягнуті певні позитивні зміни у гендерній рівності в освіті. Жінки мають більший доступ до вищої освіти та можуть обирати ширший спектр спеціальностей. Значна кількість жінок отримує вищу освіту та досягає успіху в різних галузях.

В Україні сьогодні спостерігається чітке розмежування між «чоловічими»

Таблиця 1
Види проблем освіти жінок в Україні

Проблема	Характеристика
Гендерні стереотипи та обмежені вибори	Стереотипи, що обмежують можливості жінок у виборі певних спеціальностей або галузей навчання. Наприклад, традиційно чоловічі професії, які пов'язані з технікою, наукою або інженерією, менш доступні для жінок через соціальний тиск та гендерні стереотипи.
Нерівний доступ до вищої освіти	Жінки стикаються зі складнощами щодо вступу до вищих освітніх закладів, зокрема через обмежену кількість місць або високу конкуренцію. Це впливає на їх можливість отримати якісну освіту та просунутися у професійній кар'єрі.
Дискримінація у навчальних закладах	Дискримінація у навчальних закладах, яка виявляється у вигляді нерівного ставлення, обмеження доступу до ресурсів або недостатньої підтримки в академічних зусиллях.
Нерівність у платі за працю	Після закінчення освіти жінки можуть стикатися з нерівністю у платі за працю порівняно з чоловіками.
Відсутність жіночих лідерів у сфері освіти	Згідно з таким стереотипним уявленням, жінки є «ненадійними» працівницями, яких не слід призначати на відповідальні посади, давати серйозні доручення. Тому роботодавці схильні призначати жінок на радше допоміжні, менш важливі посади, які, відповідно, менш престижні та менше оплачуються [1].

і «жіночими» галузями, спеціальностями та напрямками навчання. За даними 2013/2014 навчального року, жінки склали 52,3% усіх студентів у вищих навчальних закладах I–IV рівнів акредитації. Найпоширеніші напрями, які вони обирали, включали гуманітарні науки, мистецтво, соціальні науки, медицину, педагогіку та природничі науки. Саме в цих галузях жінки переважали за кількістю серед студентів. У той же час, інформаційні технології та інженерія залишалися пріоритетними для чоловіків [10]. Це свідчить про існування деяких гендерних нерівностей в освіті.

Стан сучасної освіти жінок в Україні відображається на кількох рівнях і має свої особливості. Україна забезпечує рівний доступ до освіти для чоловіків і жінок. Жінки мають можливість отримати вищу освіту в різних галузях, включаючи гуманітарні, природничі, технічні та медичні спеціальності. На сьогоднішній день жінки становлять значну частину студентського контингенту в українських вищих навчальних закладах. Вони активно беруть участь у навчальному процесі та досягають високих результатів у своїх навчальних зусиллях. Вони мають можливість обирати різні професійні шляхи в залежності від своїх інтересів та здібностей, успішно працюють як у традиційно жіночих сферах, так і у сферах, де колись переважали чоловіки, наприклад, у сфері ІТ.

Україна звертає увагу на забезпечення гендерної рівності у системі освіти. Пропагується принцип рівних можливостей для всіх студентів, незалежно від їхньої статі. Вживаються заходи, щоб запобігти дискримінації та стереотипам, що можуть обмежувати можливості жінок у виборі професій або подальшого розвитку. Сучасна освіта акцентує значимість лідерства жінок у різних сферах життя. Жінки активно беруть участь у студентському самоврядуванні, наукових дослідженнях, проектах та інших ініціативах, що сприяють їхньому особистому та професійному розвитку.

Висновки. Для забезпечення ефективного розвитку України як правової, демократичної

та соціальної держави, необхідно гарантувати рівні права для всіх громадян, незалежно від статі. Це важливий аспект з точки зору соціальної справедливості, рівноправності та забезпечення рівних можливостей для всіх українців. Незважаючи на певні позитивні зрушення в останні роки, все ще існують виклики та проблеми, зокрема гендерна нерівність у сфері трудових відносин. Це означає, що жінки часто стикаються з обмеженнями та дискримінацією у доступі до роботи, професійному зростанні та оплаті праці порівняно з чоловіками. Наукові дослідження та статистика підтверджують існування гендерної нерівності на ринку праці в Україні. Жінки частіше займають низькокваліфіковані посади, працюють на неповний робочий день, отримують меншу оплату праці порівняно з чоловіками за виконану роботу однакової вартості. Вони також стикаються зі стереотипами, що обмежують їхні можливості професійного росту та кар'єрного розвитку. Окрім цього, жінки є більш вразливою категорією на ринку праці, зокрема внаслідок вагітності, відпусток по догляду за дітьми та дискримінації на підставі статі. Вони часто стикаються зі складнощами поєднання сімейного життя та кар'єри, відчувають нестачу підтримки та можливостей для розвитку.

Розв'язання проблеми гендерної нерівності в сфері трудових відносин потребує комплексного підходу. Важливо прийняти та змінити законодавство, щоб гарантувати рівні умови праці та рівну оплату за однакову роботу. Необхідно створити сприятливу соціальну та культурну середовище, що сприяє розбудові рівних можливостей для жінок та чоловіків у професійній сфері. Крім того, необхідно проводити інформаційні кампанії, спрямовані на усунення гендерних стереотипів та підвищення усвідомленості суспільства щодо проблем гендерної нерівності.

Забезпечення рівних можливостей та боротьба з гендерною нерівністю в сфері трудових відносин є важливою складовою побудови справедливого та розвинутого суспільства в Україні.

Список використаних джерел:

1. Буткалюк В. А. Вплив неолібералізму на становище трудящих жінок в Україні. *Соціальні виміри суспільства. Збірник наукових праць*. 2015. С. 149–164.
2. Комарова А. І. Жінки і правова держава, громадянське суспільство в Україні: питання методології, теорії і практики. *Аналітичні розробки, пропозиції наукових і практичних працівників. Міжвідомчий науковий збірник*. Київ, 2001. Том. 23. С. 648.
3. Патлах І. М. Гендерний баланс як стабілізуючий фактор політичного розвитку суспільства. *Жінка в Україні*. К., 2021. С. 240.
4. Романишин Л. Жіночий рух України кінця 80-х – початку 90-х років ХХ ст. *Наукові записки. Серія: Історія*. Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка. 2016. С. 91–95.
5. Конвенція «Про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок» від 18 грудня 1979 року. Права людини: основні міжнародно-правові документи / Упоряд. Ю. А. Качуренко. К.: Наукова думка, 1989. С. 136–150.
6. Передвиборча програма Всеукраїнської партії жіночих ініціатив. *Голос України*. 1998. С. 4.
7. Статут регіональної громадсько-політичної спілки жінок «Солідарність»: Проект: Освіта. 1995. С. 15.
8. Хартія жіночої солідарності: Прийнято на III-му з'їзді партії «Солідарність жінок України». *Голос України*. 1999. С. 11.
9. Блага В. В., Благой В. В., Тихомирова А. О. Гендерна дискримінація як перешкода на шляху до розвитку нації. URL: <http://global-national.in.ua/archive/21-2018/26.pdf>.
10. Когут І. Чим відрізняються жінки і чоловіки: про гендерну (не)рівність у вищій освіті. URL: <http://www.cedos.org.ua/uk/discrimination/chym-vidrizniaiutsia-zhinky-i-choloviky-pro-hendernu-nerivnist-u-vyshchii-osviti> від 7.05.2017.
11. Громадська організація «Феміністична Майстерня Львів». URL: <https://femwork.org/>.
12. Жіночий правозахисний центр «Ла Страда-Україна». URL: <https://la-strada.org.ua/>.
13. Жіночий форум «Україна». URL: <https://forum.businesswoman.org.ua/>.

References:

1. Butkalyuk, V.A. (2015). Vplyv neoliberalizmu na stanovyshche trudiashchykh zhinok v Ukraini [The Impact of Neoliberalism on the Position of Working Women in Ukraine]. *Sotsialni vymiry suspilstva. Zbirnyk naukovykh prats (Social Dimensions of Society. Collection of Scientific Papers)*. PP. 149–164 [in Ukrainian].
2. Komarova, A.I. (2001). Zhinky i pravova derzhava, hromadianske suspilstvo v Ukraini: pytannia metodolohii, teorii i praktyky [Women and the Rule of Law, Civil Society in Ukraine: Issues of Methodology, Theory, and Practice]. *Analitychni rozrobky, propozyzii naukovykh i praktychnykh pratsivnykiv. Mizhvidomchyi naukovyi zbirnyk – Analytical Developments, Proposals of Scientific and Practical Workers. Interdisciplinary Scientific Collection*. Vol. 23, p. 648 [in Ukrainian].
3. Patlah, I.M. (2021). Hendernyi balans yak stabilizuiuchy faktor politychnoho rozvytku suspilstva [Gender Balance as a Stabilizing Factor in the Political Development of Society]. *Zhinka v Ukraini – Woman in Ukraine*. P. 240 [in Ukrainian].
4. Romanyshyn, L. (2016). Zhinochyi rukh Ukrainy kintsia 8-kh – pochatku 90-kh rokiv KhKh st. [Women's Movement in Ukraine from the late 8th to the early 90s of the 20th century]. *Naukovi zapysky. Serii: Istorii – Scientific Notes. Series: History*. PP. 91–95. Ternopil: Publishing House of Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University [in Ukrainian].
5. Kachurenko, Yu. A. (1989). Konventsiiia «Pro likvidatsiiu vsikh form dyskryminatsii shchodo zhinok» vid 18 hrudnia 1979 roku [Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women, December 18, 1979]. *Prava liudyny: osnovni mizhnarodno-pravovi dokumenty – Human Rights: Basic International Legal Documents*. PP. 136–150. Kyiv: Naukova Dumka [in Ukrainian].
6. Peredyborcha prohrama Vseukrainskoi partii zhinochykh initsiatyv. (1998). [Pre-election program of the All-Ukrainian Party of Women's Initiatives. (1998)]. *Holos Ukrainy – Voice of Ukraine*. P. 4 [in Ukrainian].
7. Statut rehionalnoi hromadsko-politychnoi spilky zhinok «Solidarnist»: Proekt. (1995). [Statute of the Regional Public-Political Association of Women "Solidarity": Project. (1995)]. *Osvita – Education*. P. 15 [in Ukrainian].
8. Khartiia zhinochoi solidarnosti: Pryiniato na III-mu zizdi partii «Solidarnist zhinok Ukrainy». (1999). [Charter of Women's Solidarity: Adopted at the III Congress of the Party "Solidarity of Women of Ukraine". (1999)]. *Holos Ukrainy – Voice of Ukraine*. P. 11 [in Ukrainian].
9. Blaha, V.V., Blagoy, V.V., & Tikhomirova, A.O. (2018). Henderna dyskryminatsiia yak pereshkoda na shliakhu do rozvytku natsii. [Gender Discrimination as an Obstacle to the Nation's Development]. Retrieved from: <http://global-national.in.ua/archive/21-2018/26.pdf> [in Ukrainian].

10. Kohut, I. (2017, May 7). Chym vidrizniaiutsia zhinky i choloviky: pro hendernu (ne)rivnist u vyshchii osviti [How Women and Men Differ: About Gender (In)equality in Higher Education]. Retrieved from: <http://www.cedos.org.ua/uk/discrimination/chym-vidrizniaiutsia-zhinky-i-choloviky-pro-hendernu-ne-rivnist-u-vyshchii-osviti> [in Ukrainian].
11. Hromadska orhanizatsiia «Feministychna Maisternia Lviv» [Public Organization "Feminist Workshop Lviv"]. Retrieved from: <https://femwork.org/> [in Ukrainian].
12. Zhinochyi pravozakhysnyi tsentr «La Strada-Ukraina» [Women's Rights Center "La Strada-Ukraine"]. Retrieved from: <https://la-strada.org.ua/> [in Ukrainian].
13. Zhinochyi forum «Ukraina» [Women's Forum "Ukraine"]. Retrieved from: <https://forum.businesswoman.org.ua/> [in Ukrainian].